

Frankrikes regeringskriser 2024–2025

Konstitutionell, politisk och representativ kris

Carina Gunnarson

France's government crises of 2024–2025. Constitutional, political and representative crises

President Emmanuel Macron's decision to dissolve the National Assembly and call for new elections in 2024 has led to significant difficulties in forming a stable government. However, dissatisfaction with Macron and his government and the subsequent government crises of 2024–2025 mask other tensions within the French political model. The first is constitutional and concerns the French Constitution, which is designed to grant the political executive very strong power relative to Parliament – a relationship that is increasingly questioned today. The second is political and concerns the parties' inability to cooperate at the national level, rooted in a culture of political majoritarianism. The third explanation concerns representative democracy and the disconnect between voters and elected officials. The paper concludes that the tensions that have been identified were present when Macron came to power in 2017 and will persist for a long time to come, well beyond the 2027 presidential and parliamentary elections.

Emmanuel Macrons beslut att upplösa nationalförsamlingen och utlysa nyval kom som en blixtnad i klar himmel. Beslutet, som tillkännagavs den 9 juni 2024, var en politisk risk – Macron hoppades stärka sitt stöd i parlamentet. Istället ledde det till att hans regeringsparti förlorade 95 mandat. Med 150 av nationalförsamlingens 577 mandat var det långt ifrån de 289 som hade krävts för att få egen majoritet. Det ledde dessutom till ett än mer splittrat parlament med stora svårigheter att hitta ett stabilt regeringsunderlag.

Sedan nyvalet 2024 har tre regeringar fallit: Michel Barniers regering varade i tre månader, François Bayrous röstades bort efter nio månader och Sébastien Lecornus första regering höll mindre än ett dygn innan Lecornu lämnade in sin

Carina Gunnarson är forskningsledare vid Totalförsvarets forskningsinstitut FOI; docent i statskunskap och affilierad till Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.
E-post: carina.gunnarson@foi.se

avskedsansökan. Han fick en andra chans och efter flera månaders intensiva budgetförhandlingar i parlamentet hösten 2025 fick Lecornus andra regering parlamentets stöd för en budget för 2026, om än efter flera misstroende-omröstningar från ytterlighetspartier på vänster- och högerkanten (Franceinfo/AFP 2026a).

Den politiska situationen med instabila regeringar och ett parlament som tycks nästan oförmöget att fatta beslut – förutom för att rösta bort regeringar – beskrivs som helt ny i fransk inrikespolitisk debatt. Denna situation borde egentligen inte kunna uppstå, åtminstone inte om man utgår från den franska konstitutionen och tidigare politisk praxis. Frankrikes semi-presidentiella system med ett stark exekutiv och ett svagt parlament är en konstitutionell form som har fungerat väl under större delen av den femte republiken. Den har bestått prövningar som krisen i Algeriet och majrevolten 1968 och även fungerat under perioder av *co-habitation*, då presidenten och parlamentet haft olika politisk färg (Morabito 2016: 486).¹

Franska statsvetare, historiker och konstitutionella experter har intensivt debatterat om hur man ska förstå dagens politiska situation i Frankrike. Trots att den franska författningen är utformad för att främja regeringsstabilitet har Frankrike hamnat i en situation som påminner om den fjärde republikens parlamentariska kaos. Hur kunde det bli så här?

Regeringskriserna 2024–2025 är en direkt följd av Macrons beslut att i förtid upplösa nationalförsamlingen och utlysa nyval. Missnöjet med Macron och regeringskriserna skymmer dock större och verkliga problem med den franska politiska modellen. Den första är konstitutionell, den andra är partirelaterad och den tredje handlar om den representativa demokratin och relationen mellan väljare och folkvalda.

Den konstitutionella krisen handlar om att den franska författningen är utformad för regeringsstabilitet genom att ge de politiska exekutiven – president och regering – ovanligt stark makt i förhållande till parlamentet. Den relationen är i dag problematisk eftersom ingen politisk gruppering är tillräckligt stark för att ensamt kunna bilda regering. Den andra krisen är politisk och förstärks av partiernas oförmåga att samarbeta i nationalförsamlingen, vilket är en följd av en politisk majoritetskultur. Den tredje förklaringen är representativ och handlar om glappet mellan folkvalda på nationell nivå och vanliga medborgare som förstärks genom konstitutionen, politisk praxis och partiernas svaga sociala och territoriella förankring.

1 Samboende (*co-habitation*) har inträffat tre gånger: 1986–1988, 1993–1995 och 1997–2002.

Regeringskriserna efter nyvalet 2024

Den utlösande faktorn till regeringskriserna 2024–2025 var Macrons beslut att upplösa den franska nationalförsamlingen i förtid och utlysa nyval 2024.

Den politiska mittenrörelse som bar fram Macron 2017 gav Macrons rörelse en egen majoritet i nationalförsamlingen under hans första mandatperiod med 308 av 577 mandat i nationalförsamlingen. Den majoriteten gick förlorad i parlamentsvalet 2022, där Macrons parti endast fick 245 mandat, motsvarande 42 procent av det totala antalet deputerade. Den minoritetsregering som tillträdde 2022 med Élisabeth Borne som premiärminister fick stora svårigheter med att genomdriva den kontroversiella pensionsreform som president Macron gjort till huvudfråga för sin andra mandatperiod.

Macrons beslut att upplösa nationalförsamlingen fattades efter Nationell samlings framgångar i Europavalet 2024, där partiet blev det största franska partiet (Ministère de l'intérieur). Macron själv förklarade sitt beslut att det handlade om "ett nödvändigt klagörande" och beskrev det som "ett avgörande ögonblick för demokratin" (BFMTV 2024). Macrons förhoppning var att det egna partiet skulle stärka sin position.

Beslutet ledde dock till motsatt resultat och ett parlament utan någon tydlig vinnare. Mandaten fördelade sig mellan tre jämstarka politiska huvudgrupper där ingen har den majoritet som krävdes för att kunna bilda regering. De tre politiska poler som utkristalliserade sig bestod av vänsterkoalitionen NUPES (*Nouvelle union populaire écologique et sociale*), mittenkoalitionen *Ensemble pour la République* och en splittrad höger med *Rassemblement national* som största parti. Även om förlusten för Macrons parti blev mindre än befarad efter en intensiv valkampanj ledd av premiärminister Gabriel Attal, innebar resultatet ändå att regeringen förlorade 95 mandat. Med totalt 150 mandat var det långt ifrån de 289 som hade krävts för att få egen majoritet (Ministère de l'intérieur).

Konstitutionell kris? Exekutivens dominans

Macrons beslut har fått hård kritik från flera ledande politiker och sitt eget parti. Förutom att beslutet att upplösa nationalförsamlingen var förankrat i en mycket snäv politisk krets, blev premiärminister Attal och talmännen i parlamentets två kammare minimalt informerade i förväg – trots att de enligt konstitutionen måste konsulteras inför ett sådant beslut.

De efterföljande svårigheterna att bilda regering och de upprepade regeringskriserna uttrycker dock spänningar som kan härledas till den franska konstitutionens utformning och hur den tillämpas i praktiken. Förutom en stark president genomsyras författningen av det som i Frankrike kallas för "rationaliserad parlamentarism". Den är konstruerad för att främja regeringsstabilitet och handlingskraft för den exekutiva makten i relation till parlamentet. Den fjärde republiken, som varade 1946–1958, en period av kaos med ständiga regeringskriser och ett

parlament som var oförmöget att fatta beslut, är den skräckbild som franska beslutsfattare till varje pris vill undvika: styre utan möjlighet att styra.

Därför har den femte republikens författning utformats för att främja regeringsstabilitet med en stark exekutiv makt. Det semi-presidentiella systemet kombinerar en direktvald president med ett parlamentariskt system. Den femte republiken är starkt präglad av sin upphovsperson, general Charles de Gaulle, och tillkom 1958 under pågående kris i Algeriet och algeriernas kamp för självständighet från Frankrike. Presidenten ska stå över partipolitiken, är överbefälhavare för försvarsmakten och har särskilda maktbefogenheter i kris-situationer. Presidenten är särskilt tongivande försvars- och utrikespolitiken.

Genom den rationaliserade parlamentarismen har regeringen ovanligt kraftfulla instrument för att kunna driva igenom sina beslut i parlamentet. Ett sådant är beslut genom så kallad blockerad omröstning, *vote bloqué* enligt artikel 44:3 i författningen. Metoden innebär att regeringen har möjlighet att lägga fram förslag i parlamentet med de ändringar som regeringen själv har valt att föra in i förslaget. Beslutet antas genom en enkel omröstning av parlamentet. Parlamentet har möjlighet att yttra sig om ett lagförslag, men det är regeringen som kontrollerar vilka delar av förslag som parlamentet får diskutera. Metoden används för att begränsa risken för oändliga diskussioner som lamslår parlamentet. Den användes exempelvis 2020 då det hade inkommit 36 000 ändringsförslag på regeringens pensionsreform (Formerly 2024: 99–100).

Ett annat instrument är artikel 49:3 som beskrivs som ”det mest brutala instrument som regeringen förfogar över inom ramen för den rationaliserade parlamentarismen” (Formerly 2024: 113). Den innebär att regeringen kan driva igenom sina förslag utan politisk debatt i kammaren. Paragrafen är en reaktion mot den fjärde republikens partivälde, där partierna varken ville fälla eller rösta igenom regeringens förslag. Denna möjlighet har använts av såväl vänster- som högerregeringar och är användbar för att driva igenom kontroversiella eller impopulära beslut och minska risken för att lagförslag blockeras genom oändliga diskussioner i parlamentet. Paragrafen har använts i olika parlamentariska situationer som när oppositionen varit odisciplinerad, som under Raymond Barres regering 1979–1980, när stödet i parlamentet varit mycket knappt, som under Michel Rocard 1989–1990, eller när regeringen saknat egen majoritet, som under Macrons andra mandatperiod. Paragrafen har bland annat använts för att driva igenom Macrons pensionsreform. Dåvarande premiärminister Élisabeth Borne använde sig av denna metod 23 gånger under perioden 2022–2023 (Formerly 2024: 113–114).

Skarp kritik har riktats mot regeringens frekventa användning av artikel 49:3. Som ett svar på kritiken lovade premiärminister Lecornu i sin regeringsförklaring att regeringen skulle förändra regeringens arbetsmetoder. Mer konkret var det ett löfte om att hans regering inte skulle använda sig av artikel 49:3 för att driva igenom regeringens budget i parlamentet, utan istället främja en

parlamentarisk debatt. Efter månader av intensiva och stundtals högljudda förhandlingar mellan partierna använde sig Lecornu *ändå* av den kontroversiella artikeln för att få igenom sin budget i nationalförsamlingen i januari 2026 i det som har beskrivits som en ”förhandlad 49:3”, *un 49.3 négocié* (Ferrand 2026).

Problematiken med ett svagt parlament är förvisso inte ny. I samband med författningsrevisionen 2008 genomfördes reformer i syfte att stärka parlamentets makt i relation till exekutiven. Parlamentet fick då bland annat ökat inflytande över dagordningen, ökad beredningstid för lagförslag och antalet permanenta utskott ökades från 6 till 8 för att öka parlamentets möjligheter att granska regeringens förslag. Parlamentet fick även viss möjlighet att utlysa folkomröstningar. Bruket av artikel 49:3 begränsades till beslut som rör budget och finansiering av välfärdssystemen (Vie publique 2019).

De förändringar som införts i samband med författningsrevisionen innebär en begränsning av den rationaliserade parlamentarismen, men har inte förändrat maktbalansen mellan regering och parlament. Parlamentet svaga ställning beror, enligt Morabito, inte på att strukturerna saknas utan på att partiernas agerande i parlamentet är ”konfliktorienterat snarare än debattorienterat” (Morabito 2016: 513).

Politisk kris? Partiernas oförmåga till samarbete

President Macron har, inte helt oväntat, kontrat kritiken mot hans beslut att utlysa nyval med att den politiska instabiliteten beror på de politiska partierna och deras oförmåga att samarbeta. Även premiärminister Lecornu har följt ett liknande spår och beskrev under budgetförhandlingarna 2025 det som att ”partierna betar sig som om de alla hade absolut majoritet i nationalförsamlingen” genom att ställa ovillkorliga krav på att få genomföra sina partiprogram fullt ut (CNews 2025).

Den bristande kompromissviljan mellan partier på nationell nivå är både välkänd och omskriven. Den franska politiska kulturen beskrivs som ”en orubblig politisk majoritetskultur”, vilket är en effekt av valsystemet, majoritetsval i två omgångar, som har gynnat de största partierna och en konfrontation mellan vänster och höger, samtidigt som mindre partier inte har behövts för att kunna bilda regering.² Under den femte republiken har de flesta regeringar haft stabila regeringsmajoriteter, vilket har gett regeringar svaga incitament att samarbeta med oppositionen (Elgie 2003: 171).

Generellt har det funnits en ovilja hos majoritetsregeringar att låta lagförslag påverkas av parlamentet eftersom det kan uppfattas som ett uttryck för

2 Lokalt valsamarbete kan förekomma om fler än två kandidater går vidare till en andra valomgång. I så fall kan den kandidat som har sämst chanser att bli vald dra sig tillbaka och uppmana sina väljare att lägga sin röst på den kandidat som ligger ideologiskt närmast.

regeringens svaghet. Det samarbete som uppstått har i stället varit mellan partier inom regeringsmajoriteten, som inte brukat ge utrymme för oppositionen att påverka regeringens förslag (Elgie 2003: 171–175).

Partiernas bristande kompromissvilja var tydlig under budgetförhandlingarna hösten 2025, där partierna ställde ultimatum för sitt stöd till regeringens förslag, uttryckte villkor och ”röda linjer”, inte sällan med varningar om att väcka misstroendevotum mot regeringen såvida partiets krav inte tillgodoseddes. Situationen har liknats vid det berömda exemplet med allmänningens tragedi där politiker agerar rationellt och kortsiktigt för att maximera sina egna intressen. Partiernas strategi i det franska fallet var att inte ge vika utan att visa sin egen övertygelse och markera röda linjer för sitt stöd, för att tvinga andra partier att ge efter (Borie & Richefort 2025).

Som forskare konstaterat är de franska partiernas inte vana vid att förhandla fram koalitioner eller att hitta kompromisslösningar. Varje politiskt block vill snarare dra nytta av institutionerna för att förverkliga sina egna politiska program. Detta förhållningssätt tycks bestående, trots att partisystemet har förändrats och att inget parti i dag har tillräckligt parlamentariskt underlag för att kunna bilda en majoritetsregering och genomföra sin politik (Guinaudeau m.fl. 2024).

... OCH ETT TREDELAT PARLAMENT

Den partipolitiska splittringen har även ökat under Macron, vilket dock följer en längre trend som går tillbaka till mitten av 1980-talet med minskat stöd för de större partierna. Försvagningen av de tidigare statsbärande partierna, framför allt socialistpartiet och Republikanerna, har varit särskilt anmärkningsvärd (Bornschier 2008: tabell 4.1a).

De tre politiska poler som utkristalliserade sig i samband med nyvalet 2024 skulle knappast kunna beskrivas som politiska block, utan framstår som löst sammanhållna valkoalitioner med stora interna motsättningar. Frågan är om de ens existerar i dagsläget. Vänsterkoalitionen NUPES formerades rekordsnabbt efter Macrons beslut att utlysa nyval men fick överraskande starkt stöd. Valkoalitionen har dock haft stora problem med den interna sammanhållningen med starka motsättningar mellan socialistpartiet och det vänsterradikala partiet Det okuvade Frankrike (*La France Insoumise*, LFI). Det som förenade valalliansen var kraven på en skrotad pensionsreform och på en mer jämlik skattepolitik genom införandet av en skatt på de allra rikaste. Däremot är inställningen till Macron en skiljelinje, där LFI har ställt skarpa krav på Macrons avgång.

På högerkanten har Republikanerna mer eller mindre imploderat inifrån, både i sin inställning till samarbete med Lecornus regering, som i synen på valsamarbete med Nationell samling. Gaulliströrelsens relation till extremhöger har varit ett dilemma sedan 1980-talet då Nationella frontens stöd började att öka hos väljarna. Republikanernas interna splittring var tydlig redan inför

nyvalet 2024, då partiledaren Eric Ciotti valde att ingå i en valallians med Marine Le Pen, vilket väckte mycket kraftiga reaktioner inom partiet. Ciottis ställningstagande ledde till att han avsattes under farsartade former: han låste helt enkelt in sig i partihögkvarteret för att förhindra partikamrater att ha det möte som skulle leda till att han avsattes som partiledare (Gibert 2024). Inför Lecornus andra regeringsbildning hade Republikanerna fattat beslut om att stödja men inte ingå i regeringen. Trots detta valde sex republikanska politiker att ingå i Lecornus regering, vilket ledde till att de uteslöts ur partiet.

Macrons politiska mitt är också splittrad mellan flera mindre partier med högprofilerade politiker som ledare, som Édouard Philippes *Horizon*, François Bayrous *MoDem* samt Gabriel Attal som leder Macrons parti *Renaissance*. Alla har varit premiärministrar i Macrons olika regeringar. Medan Bayrou måste bedömas som uträknad har både Philippe och Attal ambitioner att bli Frankrikes nästa president. Såväl Philippe som Attal har kritiserat och distanserat sig från Macron, i synnerhet Philippe, trots att deras partier ingår i Macrons regeringsunderlag (Cometti 2025).

Representativ kris? Glappet folk-elit

De franska regeringskriserna döljer en annan kris, en representativ kris, som yttrar sig i en svag länk mellan väljare och folkvalda, som bland annat visar sig i att de traditionella statsbärande partierna har försvagats samtidigt som ytterlighetspartier på vänster- och högerkanten har vuxit sig starkare. Glappet folk-elit har under Macrons första mandatperiod synliggjorts genom de så kallade gula västarnas protester, som skakade landet hösten 2018. Regeringskriserna 2024–2025 har också lett till ett minskat förtroende för politiska partier och institutioner på nationell nivå.

Gula västarnas protester följde ett mönster som visade mobiliseringen av det som beskrivs som det perifera eller osynliga Frankrike. Det som började med ett inlägg på en hemsida av en vanlig medborgare i protest mot höjd bensinskatt fick snabbt spridning: inom en månad hade petitionen skrivits under av mer än 860 000 personer. Protesterna uttrycktes genom blockerade vägar, fordonskaravaner eller demonstrationer över hela landet. I november 2018 rapporterade det franska inrikesdepartementet om 2000 protester i 700 kommuner (Fourquet 2018). Mobiliseringen var särskilt tydlig i mindre kommuner och i områden runt större städer: de var starkast i småkommuner med 5 000–20 000 invånare och svagare i kommuner med mer än 50 000 invånare (Gunnarson 2018).

Till skillnad från andra protester mobiliserade initiativet personer som inte tidigare varit politiskt engagerade. De var heller inte kopplade till politiska partier eller fack. Protesterna hade dock en anti-Macron-prägel eftersom de var mer frekventa i departement som röstat på Marine Le Pen och mindre

omfattande i departement som röstat på Macron i första valomgången 2017 (Fourquet 2018). Stödet till gula västarnas uppror var också betydligt större hos respondenter som positionerade sig nära ytterlighetspartier som Det okuvade Frankrike och Nationell samling, framför allt det sistnämnda, men mycket begränsat hos respondenter politiskt nära Macron (IFOP/Fondation Jean Jaurès 2019: 7). Stödet till Gula västarna var också större bland de som hade svårt ekonomiskt: 49 procent av de som uttryckte stöd för protesterna hade problem med att få månaden att gå ihop, vilket är 18 procentenheter högre än det nationella genomsnittet (Gomant 2019).

Macrons svar på protesterna var att inleda en landsomfattande turné där han själv deltog i lokala debatter. Den så kallade *Grand débat national* inleddes i januari 2019 och varade i tre månader. Förutom Macrons debatter, fick medborgarna möjlighet att skriva ner sina reformförslag i särskilda böcker som placerats ut i cirka 20 000 kommuner. Utöver det skickades två miljoner förslag on-line till myndigheterna och 400 000 respondenter svarade på 80 öppna och slutna frågor i en digital enkät.

Det helt unika materialet offentliggjordes 2025 och har analyserats av forskare med hjälp av ett AI-verktyg (Bassem et al. 2025). Resultaten visade att den polarisering som återfinns mellan politiska partier, var mindre än forskarna trott. Däremot bekräftades ett utbrett missnöje och misstroende till folkvalda och till institutionerna: nära två tredjedelar var skeptiska till statens förmåga att genomföra förändringar. Många efterfrågade en mer transparent och en mer dynamisk demokrati som låg närmare lokala realiteter, exempelvis genom folkomröstningar och ökat inflytande över kommunernas budget genom *budgets participatifs*. En återkommande fråga var önskemål om mer autonomi för kommuner, departement och regioner och beslut som var lokalt anpassade.

Protesterna illustrerar en djupare problembild med samhällsklyftor och en ojämlikhet i det franska samhället som har en stark politisk prägel, där många upplever att deras intressen inte är representerade på politisk nivå. Glappet folk-elit uppmärksammades redan under 1990-talet av sociologen Michel Crozier, som lade stort ansvar på den franska politiska eliten. Crozier beskriver en briljant men rigid elit, fostrad vid landets elitskolor, och som saknar förmåga att lyssna på och förstå vanliga människors problem. Denna teknokratiskt skolade elit är expert på att hitta lösningar, men inte nödvändigtvis på rätt problem. Krisen beskrevs av Crozier som moralisk och intellektuell eftersom det franska folket inte längre hade tilltro till landets eliter. Hans analys har följts upp och fått stöd i senare analyser och opinionsundersökningar (Crozier 1995; Guilluy 2013; Perrineau 2017).

De franska partiernas svaga sociala och geografiska förankring bidrar till en svag koppling mellan väljare och folkvalda. Snarare än att vara massrörelsepartier med lokala organisationer har franska partier utvecklats sent, är svagt institutionaliserade och kretsar kring partiledarna. Partisystemet beskrivs som

”extremt instabilt och flytande” (Mény 1993). Det uttrycks genom att partier ofta byter partinamn eller omgrupperar sig i nya konstellationer mellan valen; under 1900-talet har det funnits ett fyrtiotal partier som grupperat sig i åtta olika huvudkategorier (Knapp 2004). Partiernas flyktighet gör att de ses som instrument för den exekutiva makten och uppfattas som svaga i allmänhetens ögon (Hazareesingh 1994).

Klyftorna är territoriella med ökade klyftor mellan större städer och det övriga territoriet, med storstäder som attraherar välutbildade väljare medan jordbruks- och industriområden har släpat efter. Till den sistnämnda kategorin hör även invånare i städernas utkanter, i små- och medelstora städer samt i utomeuropeiska territorier (Guilly 2015; Lévy 2017). I ekonomiskt hänseende är inkomstskillnaderna i Frankrike inte anmärkningsvärda i jämförelse med andra OECD-länder, men de har ökat under president Macron. År 2016 var landets gini-koefficient 0,291 i jämförelse med 0,298 fem år senare. Skattesystem och sociala transferering har dock mycket stor effekt på att reducera inkomstskillnader (OECD 2019: 80; OECD 2024: 37). De senaste decenniernas decentraliseringsreformer har, enligt forskare, bidragit till känslan av ökat avstånd genom att offentlig service har koncentrerats till större städer och regioner (Diaz 2023). Exempelvis har de franska departementen, som har en lång historisk tradition och som många fransmän identifierar sig med, förlorat i betydelse, liksom landets mindre kommuner. Sjukvården har följt en liknande utveckling med ökad koncentration av service till befolkningstäta områden och nedstängning av mindre enheter, vilket ofta lett till stora protester (Lévy 2017: 40–41).

Enligt opinionsundersökningar har de upprepade regeringskriserna haft en tydlig, negativ effekt på förtroendet för politiska partier och institutioner på nationell nivå. Ipsos opinionsundersökningar visar att tilliten till politiska partier och institutionerna på nationell nivå minskade efter de upprepade regeringskriserna, och det från en redan låg nivå. I oktober 2025 var det bara 10 procent som uttryckte förtroende för de politiska partierna och 20 procent som hade för de folkvalda i nationalförsamlingen. Av respondenterna ansåg 87 procent att politiker huvudsakligen agerade i sitt eget intresse, vilket var 16 procentenheter högre än i september 2022. Denna åsikt var särskilt stark bland sympatisörer till Nationell samling på högerkanten. Respondenternas underbetyg gällde framför allt politiska institutioner på nationell nivå, medan förtroendet för lokal nivå var högt (68 %), liksom för myndigheter som försvarsmakt (79 %), polis (74 %) och skola (70 %) (Ipsos/BVA, 2025). Även om två tredjedelar av respondenterna ansåg att demokratiskt styre var det bästa möjliga systemet, ansåg 81 procent att det demokratiska systemet i Frankrike fungerade dåligt och att deras idéer inte var representerade.

Ekonomiska frågor har dominerat kriserna

Det franska partilandskapet beskrivs som ett spänningsfält med fyra politiska huvudgrupperingar som fördelas utifrån syn på ekonomi och immigration. Utöver den traditionella vänster-högerskalan finns en ideologisk skillnad i synen på immigration, lag och ordning samt multikulturalism, som inte sällan är kopplad till en EU-kritisk attityd (Bornschier 2008; Perrineau 2017; Arcenaux & Muxel 2025).

Såväl Gula västarnas protester 2018 som budgetförhandlingarna hösten 2025 handlade i hög grad om traditionella vänster-högerfrågor och om ekonomi. Centrala frågor under budgetförhandlingarna rörde Macrons pensionsreform, sjukvård, skattefrågor samt omfördelningspolitik.

Frankrikes höga budgetunderskott låg som en skugga över budgetförhandlingarna. Frankrikes offentliga utgifter är högre än något annat OECD-land i relation till BNP. I andel till de totala utgifterna är kostnaderna för sociala frågor drygt 8 procent högre i Frankrike i förhållande till både eurozonen och 20 procentenheter högre än i OECD-kretsen (OECD 2024: 35). Den franska regeringen är under stort besparingstryck mot bakgrund av landets höga statskuld (120 procent av BNP), låg tillväxt (0,6 procent år 2025) och ett budgetunderskott som 2024 motsvarade 5,8 procent av BNP (OECD 2025: 159).

Det budgetförhandlingar som fördes under hösten 2025 – och där premiärminister Lecornu involverat socialistpartiet i budgetförhandlingarna – var avgörande för regeringens överlevnad. Lecornus regeringsförklaring i oktober 2025 innebar stora eftergifter till socialistpartiet, som ställt krav på att pensionsreformen skrotas och att pensionsåldern återgår från 62 till 64 år. Socialistpartiets stöd var en förutsättning för att få igenom budgeten i parlamentet. Både mittenblocket som socialistpartiet tvingades till eftergifter i några av sina hjärtefrågor. Regeringen fick släppa pensionsreformen, som har skjutits upp och blir en fråga att ta ställning till efter president- och parlamentsvalen 2027, medan socialistpartiet fick inte stöd för sitt förslag om införande av den så kallade Zucman-skatten, som innebär ökad skatt för Frankrikes allra rikaste (Blondel & Pino Lerro 2025).

Konsekvenser

Vilka slutsatser kan vi dra om konsekvenserna av de franska regeringskriserna? En första slutsats är att regeringskriserna ger uttryck för en konstitutionell spänning mellan en stark exekutiv makt och ett svagt parlament. I kombination med majoritetsvalsystem, som är utformat för att leda till starka regeringar, har det lett till en politisk majoritetskultur som låser fast partierna och förhindrar dem att samarbeta. Dessa faktorer samspelar med en representativ kris som har blivit mer synlig under Macrons två mandatperioder, bland annat genom Gula västarnas protester, men som också uttrycks genom ett förändrat partilandskap, där ytterlighetspartier i ökad grad lockar väljare från de traditionella partierna.

En direkt följd av nyvalet 2024 är att Macrons inrikespolitiska manöverutrymme är kraftigt begränsat fram till valet 2027. Den pensionsreform som var en av Macrons viktigaste reformer, har nu skjutits på framtiden. Liksom under tidigare perioder av *co-habitation*, då president och premiärminister haft olika politisk färg, har initiativet över inrikespolitiken förflyttats till premiärminister Lecornu, som visserligen har samma politiska färg som Macron, men som av nödvändighet nu måste förhandla och förankra regeringens beslut i parlamentet.

Presidentens inflytande över försvars- och säkerhetspolitik har däremot inte påverkats. Genom konstitutionen har den franske presidenten starkt inflytande över landets försvars- och säkerhetspolitik. Detta har Macron utnyttjat till fullo mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget i Europa och Mellanöstern och efter maktskiftet i USA. Trots omfattande besparingar i den franska budgeten för 2026 så kommer försvarsbudgeten snarare att öka med 3 miljarder euro per år fram till 2030; för 2026 motsvarar det en budgetpost på 57,1 miljarder euro. Den politiska uppslutningen bakom försvarspolitik och försvarsbudgeten är också stark (Gunnarson 2026).

De budgetförhandlingar som fördes av premiärminister Lecornu under hösten 2025 kan vara ett embryo till en förändrad relation mellan regering och parlament. Förutom att förhandla över de traditionella blockgränserna, framför allt med socialistpartiet, deltog premiärministern i avgörande debatter i parlamentet, något som är nytt i jämförelse med tidigare regeringars förhållningssätt. Lecornu har även starkt betonat att parlamentet ska få debattera och fatta beslut i pensionsfrågan. Tydligt är att regeringens användning av artikel 49.3 ogillas starkt av partierna, vilket kan leda till ett mer restriktivt bruk av denna konstitutionella möjlighet i framtiden.

I debatten har möjligheten att bilda koalitionsregeringar förts fram, inte sällan genom jämförelser med andra europeiska länder där koalitionsregeringar är vanliga. En lösning skulle i så fall kunna vara hoppande majoriteter, i likhet med Michel Rocard's minoritetsregering 1988, som förlitade sig på stöd från kommunistpartiet eller den politiska mitten (Néant 2019: 143). Det var denna situation som ogillades av Macron efter valet 2022, då hans parti förlorade sin majoritet i parlamentet, och som skulle åtgärdas genom att utlysa nyval. En annan lösning är att i ökad utsträckning låta mindre partier ingå i regeringen. Det franska miljöpartiet *Les verts* ingick exempelvis i regeringen mellan 2012 och 2014, men valde att hoppa av regeringssamarbetet, dock utan att det fick några större konsekvenser för socialiststyret. Andra koalitioner skulle teoretiskt sett kunna vara möjliga, men har inte varit politiskt genomförbara på grund av partiblockeringar. President Macrons nomineringsmakt – presidenten nominerar premiärministern – och explicita motstånd mot Det okuvade Frankrike och Nationell samling har här spelat in (Guinaudeau m.fl. 2024).

En annan lösning är att förändra vallagen och öka inslaget av

proportionalitet, vilket skulle kunna förbättra parlamentets åsiktsrepresentativitet på kort sikt och stimulera en mer kompromissinriktad politisk kultur på längre sikt. Inslag av proportionell valmetod i kombination med majoritetsval har redan införts i val på kommunal och regional nivå (Gunnarson 2025: 114–115).³ På nationell nivå är införandet av proportionell valmetod kontroversiell, bland annat i ljuset av erfarenheter från valet 1986, då proportionell valmetod användes för första och enda gången till nationalförsamlingen, vilket ledde till ett politiskt genombrott för Nationella fronten. Frågan dyker ibland upp i debatten, som i Macrons valkampanj 2017 och efter nyvalet 2024, då frågan återuppväcktes av premiärminister Bayrou. Partierna är delade i frågan (Richardot 2026).

Hur partierna kommer att formera sig inför valen 2027 är mycket ovisst. Resultaten från de kommunalval som genomfördes i mars 2026 pekar i olika riktning och är svårtolkade. Opinionsmätningar indikerar dock att Nationell samling har stärkt sin ställning och att väljarnas politiska sympatier har rört sig högerut på den politiska vänster-högerskalan (Finchelstein 2025). Hur partierna kommer att förhålla sig till ytterlighetspartierna på vänster- och högerkanten är en öppen fråga. Som nämnts är Republikanerna splittrade i synen på samarbete med Nationell samling. På den politiska vänsterkanten är frågan om socialistpartiets strategi till Det okuvade Frankrike intensivt debatterad (Franceinfo 2026b). Det vi vet är att Macron kommer att lämna presidentämbetet efter två mandatperioder som Frankrikes president. Ett mycket uppmärksammat uttalande av Macron i april 2026 indikerar att han därmed också kommer att lämna politiken: *Je n'ai pas fait de politique avant et je n'en ferai pas après* (AFP 2026).⁴ De spänningar som fanns när han kom till makten 2017, och som har analyserats här, kommer dock att bestå under lång tid framöver.

Referenser

- AFP, 2026. "Macron va s'écloigner de la politique, sans injurier l'avenir", 24 april, tillgänglig på [www.france24.com/fr/info-en-continu/20260424-macron-va-s-écloigner-de-la-politique-sans-injurier-l-avenir](http://www.france24.com/fr/info-en-continu/20260424-macron-va-s-ecloigner-de-la-politique-sans-injurier-l-avenir).
- Arcenaux, Kevin & Muxel, Anne, 2025. "Fractures françaises: un espace politique français bien plus divers que le clivage gauche-droite". *Le Monde*, 20 oktober, tillgänglig på www.lemonde.fr/politique/article/2025/10/20/fractures-francaises-un-espace-politique-francais-bien-plus-divers-que-le-clivage-gauche-droite_6648205_823448.html.
- Bassem Asseh m.fl., 2025. *Et si l'IA était au service de la démocratie? L'exemple du Grand débat national*. Paris: Éditions Fondation Jean Jaurès.

3 Valreformen infördes av president François Mitterrand för att stärka socialistpartiets position inför en förväntad högerseger. Det ledde till att Nationella fronten fick 35 mandat i nationalförsamlingen.

4 "Jag har inte ägnat mig åt politik innan och kommer inte att göra det efteråt."

- BFMTV, 2024. "Emmanuel Macron dissout l'Assemblée nationale: le discours du président en intégralité", 9 juni.
- Blondel, Aurélie & Pino Lerro, Lara, 2025. "Budget 2026: ce qui a finalement été voté par les députés", *Le Monde*, 4 november, tillgänglig på www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2025/11/04/budget-2026-ce-qui-a-finalement-ete-vote-par-les-deputes_6651927_4355770.html.
- Borie, Dino & Richefort, Lionel, 2025. "En France, la 'tragédie des communs' ne porte plus sur des ressources naturelles, mais sur la démocratie elle-même", *Le Monde*, 18 oktober, tillgänglig på www.lemonde.fr/idees/article/2025/10/18/en-france-la-tragedie-des-communs-ne-porte-plus-sur-des-ressources-naturelles-mais-sur-la-democratie-elle-meme_6648007_3232.html.
- Bornschier, Simon, 2008. "France: the model case of party system transformation", s. 77–104 i Kriesi, Hanspieter, Grande, Edgar, Lachat, Romain, Dolezal, Martin, Bornschier, Simon & Frey, Timotheos. *West European Politics in the age of globalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cnews, 2025. "Crise politique: 'Les partis continuent d'adopter une posture comme s'ils avaient tous la majorité absolue', dénonce Sébastien Lecornu", 6 oktober, tillgänglig på <https://www.cnews.fr>.
- Cometti, Laure, 2025. "'Ca permet de prendre ses distances': pourquoi Edouard Philippe plaide pour un départ anticipé d'Emmanuel Macron", *France Télévision*, 22 oktober, tillgänglig på www.franceinfo.fr/politique/edouard-philippe/ca-permet-de-prendre-ses-distances-pourquoi-edouard-philippe-plaide-pour-un-depart-anticipe-d-emmanuel-macron_7564414.html.
- Crozier, Michel, 1995 *La crise de l'intelligence: Essai sur l'impuissance des élites à se reformer*. Paris: Inter éditions.
- Diaz, Loan, 2023. *Cinq ans après les 'gilets jaunes', quelles leçons tirer ensemble?* Paris: Fondation Jean Jaurès. Tillgänglig på www.jean-jaures.org/publication/cinq-ans-apres-les-gilets-jaunes-queelles-lecons-tirer-ensemble/.
- Elgie, Robert, 2003. *Political institutions in contemporary France*. Oxford: Oxford University Press.
- Ferrand, Ariane, 2026. "Bastien François, politiste: 'Sébastien Lecornu s'en remet au 49.3 pour débloquer la situation, mais il s'agit d'un '49.3 négocié'", *Le Monde*, 19 januari.
- Finchelstein, Gilles, 2025. "Fractures françaises": l'extrême droitisation des préférences partisans". *Le Monde*, 20 oktober, tillgänglig på www.lemonde.fr/politique/article/2025/10/20/fractures-francaises-l-extreme-droitisation-des-preferences-partisanes_6648196_823448.html.
- Formery, Simon-Louis, 2024. *La Constitution commentée. Article par article*. Paris: Hachette.
- Fourquet, Jérôme, 2018. "'Gilets jaunes': une mobilisation qui a pris une tonalité anti-Macron", *Le Figaro*, 18 november, tillgänglig på www.lefigaro.fr/politique/2018/11/18/01002-20181118ARTFIG00147-gilets-jaunes-une-mobilisation-qui-a-pris-une-tonalite-anti-macron.php?msocid=2e8ae9e607ea6888223dfedc060369ef.
- Franceinfo/AFP, 2026a. "Budget 2026: les motions de censure du RN et de LFI contre Sébastien Lecornu rejetées tour à tour par l'Assemblée nationale", 23 januari, tillgänglig på www.franceinfo.fr/economie/budget/budget-2026-les-motions-de-censure-du-rn-et-de-lfi-rejetees-par-l-assemblee-nationale_7760618.html.
- Franceinfo, 2026b. "'La tambouille, ça ne fonctionne pas', dénonce Raphaël Glucksmann, taclant les alliances entre le PS et LFI", 23 mars, tillgänglig på www.franceinfo.fr/elections/municipales/la-tambouille-ca-ne-fonctionne-pas-denonce-raphael-glucksmann-taclant-les-alliances-entre-le-ps-et-lfi_7888304.html.

- Gibert, Vincent, 2024. "Éric Ciotti enfermé dans les locaux de LR vaut le détour(nement)", *Huffington Post*, 12 juni, tillgänglig på www.huffingtonpost.fr/politique/article/eric-ciotti-enferme-dans-les-locaux-de-lr-vaut-le-detournement_235403.html.
- Gomant, Fabienne, 2019. "Le mouvement des 'gilets jaunes': une illustration criante de la peur du déclassement.", *Après-demain* 2(50), s. 23–25.
- Guilluy, Christophe, 2015. *La France périphérique: Comment on a sacrifié les classes populaires*. Paris: Flammarion.
- Guinaudeau, Isabelle; Guinaudeau, Benjamin & Persico, Simon, 2024. "Gouverner, n'est-ce pas aussi renoncer à certaines de ses idées?", *The Conversation*, 16 juli, tillgänglig på theconversation.com/gouverner-nest-ce-pas-aussi-renoncer-a-certaines-de-ses-idees-234570.
- Gunnarson, Carina, 2018. "Gula västarnas vrede är större än Frankrike", *Svenska Dagbladet*, 12 december, tillgänglig på www.svd.se.
- Gunnarson, Carina, 2025. "Frankrike", s. 85–126 i Denk, Thomas & Anckar, Carsten (red.), *Komparativ politik. Elva politiska system*. Lund: Studentlitteratur.
- Gunnarson, Carina, 2026. *Frankrikes försvarsindustri och vapenexport under president Macron. Kontinuitet och förändring*. Stockholm: FOI.
- Hazareesingh, Sudhir, 1994. *Political traditions in modern France*. Oxford: Oxford University Press.
- IFOP/Fondation Jean Jaurès, 2019. *Les français et le mouvement des Gilets jaunes*. Paris: IFOP/Fondation Jean Jaurès.
- Ipsos/BVA, 2025. "Fractures françaises", 20 oktober, tillgänglig på www.ipsos.com/fr-fr/fractures-francaises-2025.
- Knapp, Andrew, 2004. *Parties and the party system in France: A disconnected democracy?* New York: Palgrave Macmillan.
- Lévy, Jacques, 2017. *Atlas politique de la France: Les révolutions silencieuses de la société française*. Paris: Éditions Autrement.
- Mény, Yves, 1993. *Le système politique français*. Paris: Montchrestien.
- Ministère de l'intérieur, 2024. "Les élections en France", tillgänglig på www.archives-resultats-elections.interieur.gouv.fr/resultats/legislatives2024/.
- Morabito, Marcel, 2016. *Histoire constitutionnelle de la France de 1789 à nos jours*. Issy-les-Moulineaux: LGDJ.
- Néant, Hubert, 2019. *La politique en France. 1915 à nos jours*. Paris: Hachette.
- OECD 2019. *OECD Economic Surveys France*. Paris: OECD.
- OECD, 2024. *OECD Economic Surveys France*. Paris: OECD.
- OECD, 2025. *OECD Economic Outlook: Tackling Uncertainty, Reviving Growth*, 2025(1). Paris: OECD Publishing.
- Perrineau, Pascal, 2017. *Cette France de gauche qui vote FN*. Paris: Éditions de Seuil.
- Richardot, Robin, 2026. "Proportionnelle: les blocages persistant à l'Assemblée nationale autor de la réforme du mode de scrutin", *Le Monde*, 7 april, tillgänglig på www.lemonde.fr/politique/article/2026/04/07/assemblee-nationale-a-un-an-de-la-presidentielle-les-blocages-persistants-autour-de-la-proportionnelle_6677863_823448.html.
- Vie publique, 2019. "La réforme de 2008 sur la modernisation des institutions", 26 juli, tillgänglig på www.vie-publique.fr/eclairage/268318-la-reforme-de-2008-sur-la-modernisation-des-institutions.